

Jo confesso - Jaume Cabré

Durant la dècada dels setanta vam conèixer les primeres obres d'una colla d'autors catalans que ara, quan tenen al voltant dels seixanta anys, haurien d'haver-se convertit en els referents de la nostra literatura. Al marge dels que han caigut pel camí, però, la majoria han renunciat a l'ambició novel·lística i s'han reorientat cap a la gestió, la política, el periodisme, els guions o la literatura de circumstàncies. De tots aquells joves prometedors, l'únic que ha continuat abocant enormes quantitats d'energia a la creació d'universos propis, i que avui dia és indiscutiblement valorat per la crítica i els lectors és Jaume Cabré, que cada sis o set anys ens regala una novel·la que pot competir amb les millors que es publiquen a la resta d'Europa.

Les dades de *Jo confesso* són les següents: en mil pàgines, dos-cents personatges es mouen al llarg de set segles per uns quants països. Més enllà de la constància de l'autor, però, el que ens commou com a lectors és que els fets es succeeixin de manera fluida, que els protagonistes estableixin una xarxa de relacions convincent, que les claus es desvelin amb un tempo inapel·lable, que el llenguatge sigui lliscant i genuí, que l'autor no recorri als trucs que garanteixin la fidelitat dels lectors mandrosos.

Quan comencem a llegir, el protagonista és un nen i per tant la família té una certa rellevància; aviat, però, aquest tema és substituït pel de l'amistat, amb el qual s'encavalquen l'amor i l'art. El que dóna continuïtat al llibre és un violí del segle XVIII: coneixem qui va plantar l'arbre, qui el va tallar, qui va convertir la fusta en un instrument, i els personatges que n'han estat propietaris, sovint amb ardits o amb violència. Coneixem, així, la seva relació amb la Inquisició i amb Auschwitz, per citar només dues etapes negres de la humanitat. En cada moment, Jaume Cabré s'endinsa amb generositat en els personatges: no permet que se li escapi una sola peça de la novel·la, però alhora domina l'art de deixar-se perdre en una anècdota potser secundària però que ens acaba atrapant, com ara les vicissituds d'un tovalló que es converteix en drap i finalment en símbol.

Un dels trets distintius de *Jo confesso* és l'alternança, a vegades en el mateix paràgraf i fins i tot en la mateixa frase, de la primera i la tercera persona per referir-se al protagonista: com si el llibre estigués escrit alhora per ell i per un altre, que és efectivament el que succeeix. El desordre meticulós, els salts sobtats en el temps, les repeticions aparents tenen també una justificació argumental. Les innovacions, doncs, se sotmeten als imperatius del guió: no hi ha experimentalisme vacu, ni tampoc

previsibilitat comercial, sinó una barreja molt personal de tradició i d'innovació, de documentació i imaginació, de classicisme i de contemporaneïtat, de rigor argumental i de joc lingüístics. Jaume Cabré ha aconseguit conciliar en un sol llibre les aventures internacionals de John Le Carré amb la seqüencialitat truncada de Robert Coover.

Jo confesso, com *Les veus del Pamano*, gira al voltant de la memòria i del perdó. Però si aquella novel·la donava per a una minisèrie domèstica, *Jo confesso* pot inspirar una superproducció de Hollywood, amb grans decorats, ambientacions d'època, exteriors als Alps i el Congo, i un èmfasi en les complicitats que –també a casa nostra– van suscitar els totalitarismes del segle vint.